

ІНФОРМАЦІЯ
про наукову діяльність
Національного науково-дослідного інституту українознавства та
всесвітньої історії
за 2011 рік

Коротка довідка про наукову установу.

Національний науково-дослідний інститут українознавства та всесвітньої історії – провідна наукова інституція в галузі українознавства, яка здійснює наукові дослідження й освітню діяльність, координує роботу українознавчих центрів України й зарубіжжя.

Наукова установа створена Постановою Кабінету Міністрів України від 21 червня 2000 року № 1003 «Про утворення Науково-дослідного інституту українознавства», одержав статус національного на підставі Указу Президента України від 7 серпня 2009 року № 601 «Про надання Науково-дослідному інституту українознавства статусу національного». Указом Президента України від 10 березня 2011 року № 277 «Про національний науково-дослідний інститут українознавства та всесвітньої історії» підтримана пропозиція Кабінету Міністрів України щодо збереження статусу національного за науково-дослідним інститутом українознавства та всесвітньої історії, що утворюється у зв'язку з реорганізацією Національного науково-дослідного інституту українознавства.

До складу ННДІУВІ входить 17 структурних підрозділів і 6 допоміжних, у тому числі: аспірантура, наукова бібліотека, які охоплюють увесь спектр українознавства як науки і навчальної дисципліни.

Інститут має вагомий доробок, зокрема підготовлено: сотні книжкових видань; близько 7 десятків номерів журналу «Українознавство» і томів Збірника наукових праць; сотні публікацій у багатьох періодичних виданнях України й зарубіжжя; на щорічних міжнародних конгресах, науково-практичних конференціях та міжнародних конкурсах з українознавства для учнів загальноосвітніх навчальних закладів, студентів і молодих учених.

Наукова діяльність Інституту значною мірою відображена на Інтернет-сайту ННДІУВІ, інформація на якому регулярно поповнюється і оновлюється. Одним із пріоритетних завдань у цьому напрямі є створення якомога повнішої бази електронних ресурсів з українознавства.

Основні пріоритетні наукові напрями наукової установи

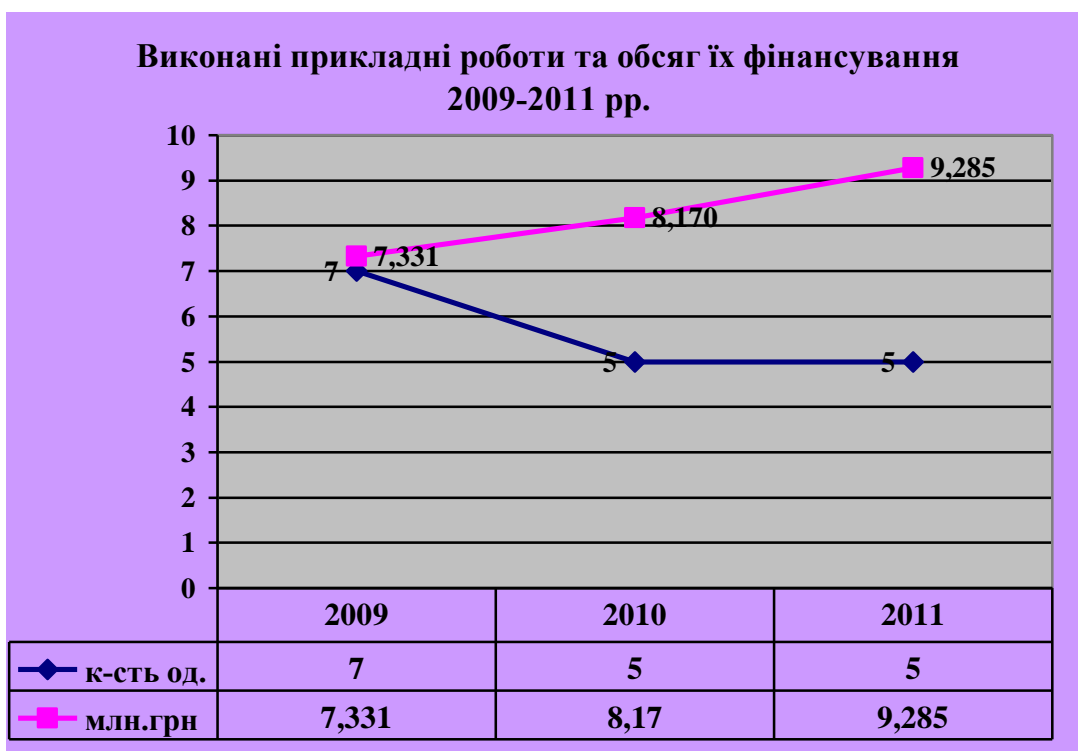
- розвиток українознавства як основи формування світогляду народу, ідеології і політики суспільного розвитку та державотворення України;
- розвиток українознавства як фундаментальної, системної науки про Україну і світове українство;
- розробка теоретичних і практичних основ трансформування науки, освіти, педагогіки і культури в світлі завдань та перспектив розвитку України як суверенної, демократичної, конституційно-правової держави;
- організація та проведення фундаментальних та прикладних досліджень з пріоритетних напрямків сучасної науки у тісному зв'язку з підготовкою фахівців, наукових кадрів; широке використання інтелектуального потенціалу Інституту для забезпечення розвитку освіти, науки, культури на засадах наукової методології та тісного зв'язку з навчальним процесом;
- впровадження інноваційних технологій;
- координація вітчизняних та зарубіжних центрів українознавства;

- підготовка наукових і педагогічних кадрів з українознавства через аспірантуру та курси підвищення кваліфікації вчителів і викладачів середніх і вищих навчальних закладів через дистанційну форму освіти, яка запроваджена в навчальний процес ННДІУВІ, що дає змогу слухачам здобувати і поглиблювати знання з українознавчих дисциплін за допомогою сучасних методів та новітніх комп'ютерних технологій;
- здійснення досліджень методом експедиційного українознавства;
- поширення і пропаганда наукових знань про Україну і світове українство.

Основним завданням Інституту є координація та проведення наукових українознавчих досліджень спрямованих на вивчення українства як загально цивілізаційного феномену в просторі і часі. Відповідно, головною метою діяльності Інституту було і лишається – проведення комплексних наукових досліджень з проблем українознавства, включаючи розробку його теоретико-методологічних засад; перспективних проблем націє-, державо-, та культуротворення; філософсько-світоглядних трансформацій українського соціуму; освітніх аспектів самозбереження та розвитку українства тощо. Чільне місце в діяльності наукових співробітників ННДІУВІ посідає також впровадження наукових результатів у практику життєдіяльності українства як в Україні, так і поза її межами, зокрема в розвиток освіти; організація та проведення стажування фахівців з українознавства; підготовка і атестація науково-педагогічних кадрів з українознавства, надання організаційної, наукової та навчально-методичної допомоги відповідним інституціям, що працюють в сфері українознавства тощо.

Історія розвитку Інституту українознавства та всесвітньої історії засвідчує динаміку його інтелектуального поступу. У 2011 році до роботи в ННДІУВІ з метою наукових досліджень різноманітних українознавчих проблем долучались провідні вчені.

Найважливіші наукові результати отримані в результаті виконання науково-дослідних робіт

Категорії робіт	2009		2010		2011	
	к-сть од.	тис.гр н.	к-сть од.	тис.гр н.	к-сть од.	тис.гр н.
Фундаментальні	-	-	-	-	-	-
Прикладні	7	7330,9	5	8169,8	5	9284,7
Госпдоговірні	-	-	-	-	-	-

Наукові кадри

Національний науково-дослідний інститут українознавства та всесвітньої історії є базовим осередком підготовки науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації в галузі українознавства. У 2004 році у ньому відкрито аспірантуру. Головна мета відкриття аспірантури в Національному науково-дослідному інституті полягає в підготовці, підвищенні кваліфікації та перепідготовці фахівців з українознавства найвищої кваліфікації; створенні максимально сприятливих умов для здобуття спеціальної освіти на рівні державних і світових стандартів; розвитку природних позитивних нахилів, творчого мислення, здібностей і обдарувань особи; формуванні громадянської позиції, почуття справедливості, власної гідності; проведенні наукових досліджень; розробці, апробації та впровадженні нових навчальних технологій; здійсненні просвітницької діяльності.

Відкриття аспірантури з відривом (і без відриву) від виробництва є основою підготовки спеціалістів, наукових кадрів вищої кваліфікації у зв'язку з тим, що ННДІУВІ є базовим в Україні і Європі закладом, який готує українознавців і сприяє розвитку, поглибленню знань спеціалістів у галузі українознавства в Україні в цілому.

Національний науково-дослідний інститут українознавства та всесвітньої історії має потужну матеріально-технічну базу для підвищення кваліфікації:

- сучасний комп'ютерний клас з високошвидкісним доступом до мережі Інтернет;
- електронну бібліотеку та модуль дистанційного навчання і перевірки знань;
- лабораторію перекладу;
- бібліотеку з унікальним зібранням літератури з українознавства із приватних колекцій;
- музей історії ННДІУВІ. Книжковий фонд містить наукову, навчальну та методичну літературу. Щорічно бібліотека передплачує періодичні фахові видання. Інститут випускає фаховий науковий журнал «Українознавство», Збірники наукових праць та електронне фахове видання «Українознавство».

Для аспірантів передбачені лекції, практикуми, рольові ігри, круглі столи, тренінги, майстер-класи, наукові електронні презентації. Аспіранти мають можливість публікувати результати своїх наукових досліджень в журналі «Українознавство» та Збірниках наукових праць, брати участь у всеукраїнських та міжнародних конгресах, конференціях, семінарах.

Вчене звання професора має 6 працівників ННДІУВІ. За останні три роки, на 50 % збільшилась кількість працівників, які мають вчене звання професора. Кількість працівників, які мають вчене звання доцента, впродовж останніх трьох років, залишається сталою.

Кількість працівників, які обіймають керівні посади в ННДІУВІ, становить 17 осіб (12,3%), посади наукових співробітників – 75 осіб (54,3%), інші посади (лаборанти, фахівці різних галузей, робітники обслуговуючого персоналу) – 46 осіб (33,3%).

У роботі ННДІУВІ задіяні працівники, які виконують наукові дослідження і розробки за договорами і як сумісники. Серед сумісників 40% має докторську ступінь, 36% – кандидатську, решта 24% – немає наукового ступеня. В порівнянні з 2010 роком кількість сумісників зменшилась на 26%.

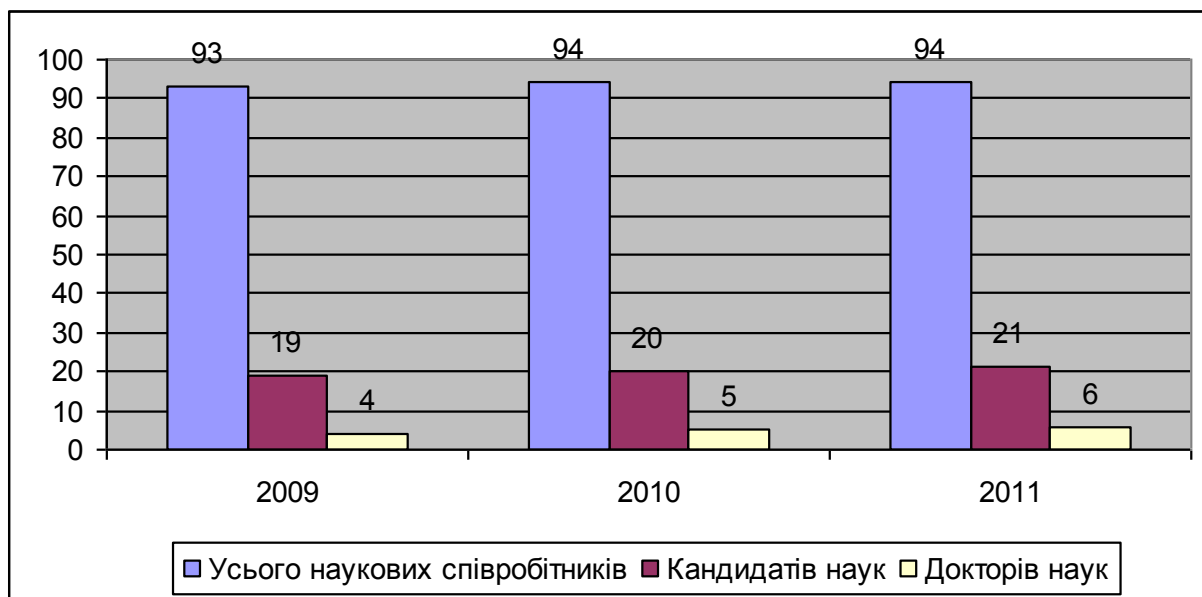
Від загальної чисельності працюючих – 70% жінок (64 особи), 30% чоловіків (28 осіб).

Від загальної кількості працівників, що має науковий ступінь доктора наук 33% жінок (2 особи), 67% чоловіків (4 особи).

Від загальної кількості працівників, що має науковий ступінь кандидата наук 57% жінок (12 осіб), 43% чоловіків (9 осіб).

У віковій структурі молоді науковці до 35 років становлять 33%. Разом з цим, розподіл працівників ННДІУВІ за віком показує, що у 2011 році на 2% зменшилась чисельність працівників віком від 25 до 29 років (12 осіб, 13%).

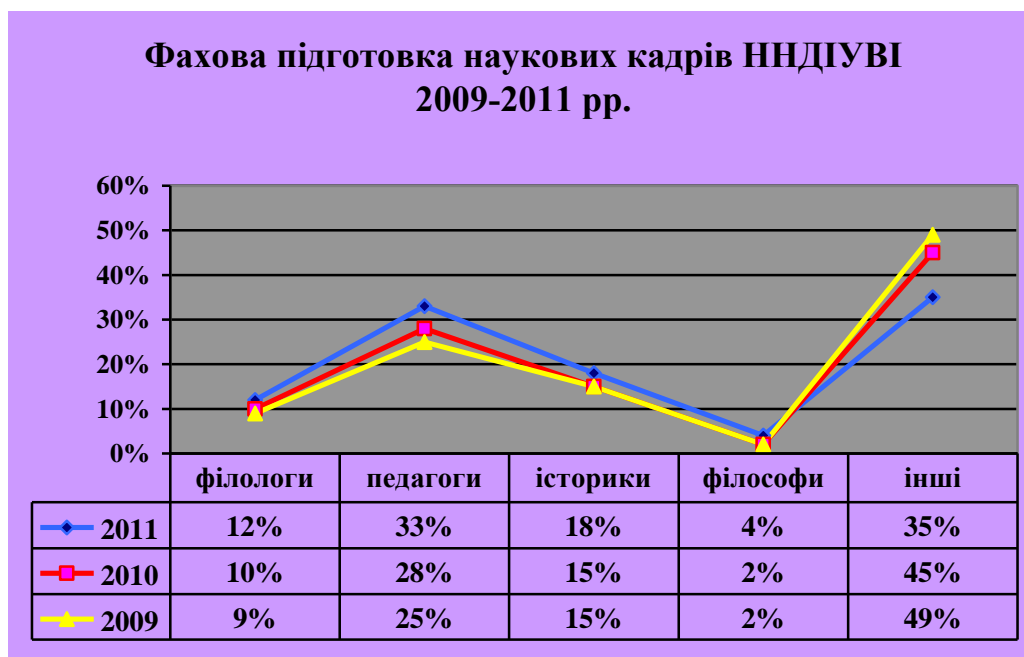
Показники розподілу за стажем роботи в науковій галузі наступні: 11 працівників (12%) мають стаж роботи до двох років, 50 (54%) – від 3 до 9 років, 18 (20%) – від 10 до 19 років, 13 (14%) – більше 20 років.

Наукові ступені	2009	2010	2011
Усього наукових співробітників	93	94	94
кандидатів	19	20	21
кандидати сумісники	10	11	9
доктори	4	5	6
доктори сумісники	11	12	10
член-кореспонденти	0	2	2
доцентів	3	3	3
професорів	3	5	6
До 35 років			
кандидатів	8	8	8
докторів	0	0	0

Спостерігається позитивна тенденція щодо збільшення кількості наукових кадрів, які мають фахову підготовку. Впродовж 2009-2011 рр. загальна кількість працівників ННДІУВІ, які мають філософську фахову підготовку зросла на 2%, філологічну та історичну фахову підготовку зросла на 3%, також зросла на 8% кількість працівників, які мають педагогічну фахову підготовку.

Станом на 01.01.2012 загальна кількість працівників ННДІУВІ, які мають іншу фахову підготовку (географ, геолог, політолог, правознавець, журналіст, інженер, механік, математик, фізик) залишається сталою і складає 35%.

З 2006 року почала діяти спеціалізована вчена рада Національного науково-дослідного інституту українознавства та всесвітньої історії (наказ ВАК України від 17.05.2008 р. № 242) з правом проводити захист дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора (кандидата) наук зі спеціальності 09.00.12 – українознавство (історичні та філософські науки). У 2008 та 2010 роках (накази ВАК України від 22.08.2008 р. № 489 та від 15.11.2010 р. № 778) діяльність спецради поновлювалася. З вересня 2008 р. по липень 2011 р. було проведено 21 засідання спеціалізованої ради, на яких аспірантами, докторантами, співробітниками та пошукувачами ННДІУВІ захищено 15 дисертацій (2 докторських та 13 кандидатських). Нині в Інституті готується до захисту 11 кандидатських і 4 докторських дисертацій.

Найвагоміші результати прикладних досліджень і розробок

Тема НДР «Україна і світове українство в системі українознавства. Українці в світовій цивілізації і культурі» (№ державної реєстрації теми: 0110U002230).

Керівник НДР: Кононенко Петро Петрович, професор, доктор філологічних наук, директор ННДІУВІ.

Кількість штатних співробітників – 45 (із них 4 – аспіранта ННДІУВІ), кількість сумісників – 7.

Результати:

– *вперше* висвітлено еволюцію феноменів України і світового українства за концентрами цілісної наукової системи: а) історія, теорія, методологія українознавства як

наукової, освітньої, культурологічної систем, як «філософії і політики держави»; б) Україна – природа; – етнос; – нація; – держава; – мова; – культура; – міжнародні відносини;

– удосконалено власну концепцію українського етногенезу та етнічної історії українського народу;

– дістала подальшого розвитку концепція про Україну як геополітичну реальність («геополітичний центр») з відповідними етнокультурними цивілізаційними впливами;

– поглиблено теоретико-практичний аналіз психотипових особливостей та унікальностей українського етносу, виявлених з використанням експедиційної методології дослідження та українознавчого психофілософського підходу;

– здійснено ретроспективний аналіз і моделювання біогеографічних умов певних регіонів України, що вплинули на формування світогляду та побут українців (до XVII ст.);

– проаналізовано природні особливості господарювання як соціоформуючої структури традиційного побуту на українському терені;

– запропоновано міждисциплінарне дослідження «хозарської проблеми» у передісторії та історії Русі, розширено її тематичну спрямованість;

– досліджено антропологічну й популяційно-генетичну самобутність українства, внесок учених ННДІУВІ у відновлення спадкоємності й наступності в розвитку української антропології;

– проаналізовано представлення знань про минуле України у Вікіпедії;

– з'ясовано особливості, специфіку етнічних та культурно-освітніх процесів у АРК (кін. XX – поч. XXI ст.);

– досліджено процес створення та особливості діяльності центрів українознавства в Криму;

– висвітлено закономірності й особливості розвитку етнічно-національних та соціально-культурницьких процесів у західноукраїнському регіоні, проблеми збереження довкілля на Гуцульщині в роки незалежної України;

– на основі експедиційних досліджень, архівних матеріалів висвітлено історію українських етнічних анклавів у Бразилії.

Результати цього етапу викладені у 18 монографіях, 2-х навчально-методичних посібниках, в 300 наукових статтях,

з яких: 56 – науково-популярних, 10 – доповідей і тез конференцій, 16 – рецензій.

Захищені дисертації – 4 (1 – докторська, 3 – кандидатські):

1. Наливайко С. Ст. Проблема русько-хозарських взаємин в контексті українознавства: Дисертація на здобуття наукового ступеня канд. іст. н.; спец. 09.00.12 – «українознавство». (Захист відбувся 12 травня 2011 р.).

2. Газізова О. О. Українознавчі аспекти культурно-освітнього розвитку етнічних громад Автономної Республіки Крим (1991–2010 рр.): Дисертація на здобуття наукового ступеня канд. іст. н.; спец. 09.00.12 – «українознавство». (Захист відбувся 3 червня 2011 р.).

3. Мошик І. В. Роль вищих навчальних закладів Чернігівщини у підготовці української інтелігенції: Дисертація на здобуття наукового ступеня канд. іст. н.; спец. 09.00.12 – «українознавство». (Захист відбувся 3 червня 2011 р.)

4. Житарюк І. В. Розвиток математичної освіти і науки на Буковині та Північній Бессарабії (середина XIX – поч. XXI ст.): Дисертація на здобуття наукового ступеня д-ра іст. н.; спец. 09.00.12 – «українознавство». (Захист відбувся 25 лютого 2010 р.)

Найбільш ефективні розробки:

1. Колективна монографія «Українська земля і люди. Український етнос у світовому часопросторі / за ред. П.П.Кононенка». – К.: ННДІУВІ, 2011. – Т.1. Від давнини до XIV ст. –

672 с.

На засадах наукової методології досліджується та системно висвітлюється яскравий феномен буття українців у світовій цивілізації та культурі. Автори висвітлили особливості еволюційного розвитку українського етносу в органічному зв'язку з типологічними (загальнолюдськими) та специфічними формами існування й розвитку української людини, природи та матеріальної культури, мови, етності і держави, України й світового українства в усьому комплексі їхньої внутрішньої еволюції та зовнішніх взаємовідносин від давнини до XIV ст.

2. «Українці Бразилії / OsUcranianosdoBrasil / UkrainiansinBrazil: історико-етнологічне дослідження гол. ред. М. Гримич». – К.: Дуліби, 2011. – 262 с.

3. Український геополітичний словник / Авт. кол.: В. С. Крисаченко (автор концепції, упоряд. і ред.), Турпак Н. В. (відп. за вип.), Баран В. Д., Данилюк-Кульчицька О. П., Дякова О. В., Лебедева (Шакурова) О. В., Федоренко О. А., Фігурний Ю. С., Чирков О. А., Шостак М. В., Ятченко В. Ф. та ін.; за заг. ред. О. С.Власюка, П. П.Кононенка. – К.: «МП Леся», 2010. – 531 с.

4. Баран В. Д., Баран Я. В. У пошуках джерел українського народу. Вибрані наукові праці. – К.: ННДІУ, 2011. – 800 с.

5. Пасемко І. Українство: світові обшири. Есеї, статті, розвідки. – Тернопіль: Джура, 2010. – 440 с.

6. Сніжко В. Українознавство: природна психо-філософська концепція. – К.: ННДІУ, 2010. – 528 с.

7. Наливайко Ст. Індійській міф. Український коментар. – К.: Видавець Сергій Наливайко, 2010.– 568 с.

Тема НДР: «Українознавчий вимір наукової та інноваційної діяльності в гуманітарному просторі України» (№ державної реєстрації теми: 0110U000406).

Керівник НДР: кандидат філософських наук, доцент Кононенко Тарас Петрович.

Кількість штатних співробітників – 87, кількість сумісників – 10, молодих учених з оплатою – 30, кількість студентів з оплатою – 5.

Результати:

– Створено концепцію провадження наукової та інноваційної діяльності в гуманітарному просторі України у вигляді структурованої документації.

– Встановлені теоретичні підстави для можливості українознавчо-філософської ідентифікації гуманітарного простору України.

– Визначений статус наукової, інноваційної, освітньої та гуманітарної виробничої галузей в гуманітарному просторі України на основі українознавчої інтегративної методології.

– Розроблений інтегрований міжнародний науково-педагогічний проект із українознавства і суміжних дисциплін в галузі освіти «Освітнє середовище закордонних українських навчальних закладів». Цей проект набув позитивного резонансу і підтримки серед представників освітніх закладів України і зарубіжжя. На доручення Прем'єр-міністра України М. Азарова від 11 жовтня 2011 р. № 45840/1/1-11 щодо вирішення питань, порушених на V Всесвітньому форумі українців та Українською Всесвітньою Координаційною радою стосовно підтримки і розвитку українського шкільництва за кордоном, МОНМС України видало наказ від 02.02.2012 р. №99, в якому ННДІУВІ доручено підготувати пропозиції до плану заходів Міністерства щодо підтримки та розвитку українського шкільництва за кордоном на 2012-2015 рр., а керівника НДР Кононенка Т.П. включено до складу робочої групи, яка узагальнить напрацьовані матеріали.

– В межах проекту створено концепцію креативного освітнього середовища для формування і розвитку української ідентичності в Україні і світі (науково-педагогічний проект «Освітнє середовище закордонних українських навчальних закладів»).

– Підготовлено й оприлюднено концепцію електронного підручника з української мови на українознавчій основі.

Результати цього етапу викладені у 228 публікаціях і 118 доповідях учасників НДР, зокрема:

- монографій – 15;
- підручників та навчальних посібників з грифом МОНМСУ – 3;
- підручників, посібників, навчальних програм – 5;
- наукових статей – 150, з них
- матеріали конференцій і тези доповідей – 32;
- науково-популярні статті – 43;
- рецензії, тези, переклади – 12;
- 8 випусків часопису «Українознавство» (293,6 у.д.а., кількість статей – 503, кількість авторів – 527);

Учасники НДР взяли участь у 4-х міжнародних наукових конференціях і семінарах (м.Санкт-Петербург, Росія (2011 та 2012 рр.), м.Ополе, Польща (2011 р.), м.Мінськ, Білорусь (2012 р.), у 19 міжнародних наукових конференціях, що проводились на Україні, у 14 всеукраїнських конференціях та семінарах, у 11 семінарах і 8 засіданнях круглих столів.

Захищені дисертації – 2 (Кононенко Т.П. Українознавчі виміри філософської спадщини Г.Сковороди. Розвиток методології науки. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософських наук за спеціальністю ВАК України 09.00.12 «Українознавство» (захист відбувся 23.06.2011 р.);

Лукашенко В.В. Методичні засади загальнодержавної сертифікації рівнів володіння українською мовою в контексті українознавчого дискурсу. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філософських наук за спеціальністю 09.00.12 – українознавство (філософські науки), (захист відбувся 12.05.2011 р.).

Отримано патентів – 1 (Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № 35994. Науковий твір «Концепція науково-педагогічного проекту «Освітнє середовище закордонних українських навчальних закладів». Автори: Кононенко Тарас Петрович, Пономаренко Ангеліна Юріївна).

Найбільш ефективні розробки:

1. **«Концепція науково-педагогічного проекту «Освітнє середовище закордонних українських навчальних закладів»** – комплекс інформаційних і організаційно-технічних технологій і програмних продуктів, які дають змогу здійснювати підготовку, викладання і моніторинг загальнодержавної сертифікації з рівнів володіння українською мовою та українознавства у відповідності до сучасних світових і європейських освітніх стандартів навчання.

2. **«Дистанційний курс «Українознавчі засади філології»** (на 74 години, 11 модулів) – електронна база даних, що призначена для підвищення кваліфікації працівників галузі освіти з філології та предметів українознавчого циклу за допомогою мережі Інтернет.

3. **«Інтернет-журнал «Українознавство»** – принципово нова мережа обігу наукового матеріалу українознавчого спрямування з метою дослідження зацікавленості з боку світового співтовариства про Україну і світове українство. Загальний обсяг інформації на сайті (станом на 1.01.2012 р.) складає понад 1 гігабайт, якою користувалися у 2010 р. понад 346 тис. користувачів з 58 країн світу, у 2011 р. – майже 279 тис. осіб з 40 країн, які скачали понад 28 гігабайт інформації.

4. **«Психолого-педагогічний консультаційний он-лайн центр»** – відкриває нові можливості для проведення індивідуальної психологічної та педагогічної діагностики й консультування учнів, педагогів та батьків учнів в українських школах за кордоном.

Впровадження наукового результату українознавчих науково-дослідних робіт в суспільну практику (інтегрований міжнародний науково-педагогічний проект «Освітнє середовище закордонних українських навчальних закладів»).

Розроблено **різні типи анкет для моніторингу** освітніх потреб учнів ЗУНЗ, педагогів ЗУНЗ, батьків учнів у структурі концепції проекту та проведено моніторинг. Висновки щодо перспектив застосування on line анкетування в гуманітарній сфері узагальнено у наукових статтях.

Розроблено **систему тестового контролю рівня навчальних досягнень** учнів 8-11 класів базових ЗУНЗ, проведено її апробацію на базі Міжнародної української школи. Вдосконалена і розширена база завдань для системи підсумкового тестового контролю рівня навчальних досягнень учнів ЗУНЗ.

Підготовлено **різномірні за складністю тести для Інтернет-олімпіад з українознавства та української мови** в on line режимі для учнів 8-11 кл. ЗНЗ та для студентів та молодих науковців. Їх апробовано і впроваджено в рамках роботи Міжнародних конкурсів з українознавства для школярів (березень 2010 р., березень 2011 р.) та в рамках роботи Міжнародних конкурсів з українознавства для студентів та молодих вчених (грудень 2010 р., грудень 2011 р.).

Особливий акцент був зроблений на міжнародному співробітництві в межах загальноінститутської розробки концепції підготовки фахівців українознавчого циклу та філології за кордоном та створення відповідних навчально-методичних комплексів (на прикладі угоди з Міжнародною українською школою, Українською школою мистецтв у м. Парижі при культурному центрі Посольства України у Франції та іншими організаціями українців за кордоном).

У межах проекту створено дистанційний курс «Українознавчі засади філології» (на 74 години, 11 модулів), призначений для підвищення кваліфікації через мережу інтернет працівників галузі освіти з філології та предметів українознавчого циклу та проводилось підвищення кваліфікації вчителів з предметів українознавчого циклу України та зарубіжжя в дистанційному курсі «Українознавство» (74 години, 12 модулів), метою якого є підготовка фахівців з українознавства та поширення знань з українознавства методами дистанційного навчання як серед спеціалістів, так і серед пересічних громадян України і світу, підвищення кваліфікації. Оформлено та видано 15 сертифікатів про закінчення дистанційних курсів з українознавства та 6 свідоцтв про підвищення кваліфікації з українознавства.

Тема НДР – «Національна культура в системі українознавства»

Номер державної реєстрації теми: 0110U002232

Керівник НДР: Горенко Лариса Іванівна, кандидат мистецтвознавства, доктор філософії (Ph.D.), старший науковий співробітник, старший науковий співробітник відділу культурологічних досліджень ННДУВІ, Відмінник освіти України.

Кількість штатних співробітників – 11, кількість сумісників – 0, які брали участь у виконанні НДР.

Результати:

– створено філософсько-культурологічне підґрунтя осмислення генезису української культури у вітчизняному та світовому часопросторі;

- створено відповідно теоретико-методологічну та історико-документальну базу дослідження на засадах новітньої культурологічної та українознавчої науки;
- вироблено власну концепцію українознавчого дослідження «Національна культура в системі українознавства»; українського етногенезу та етнічної культури українського народу, створено наукову парадигму збереження етнонаціональної культурної ідентичності українського народу в Україні та світі;
- підібрано авторський колектив та опрацьовано джерельну базу дослідження;
- опубліковано колективну працю «Українки в історії: нові сторінки» (К., 2010), де викладено принципово нову концепцію висвітлення історико-культурних подій на прикладі видатних українських діячів-жінок;
- забезпечено планову підготовку фахових статей до Розділу «Культура» у часопису «Українознавство» (впродовж 2010-2011 рр., № 1-4);
- впроваджено в науково-освітній процес новітні українознавчі та культурологічні технології із залученням медіа-простору, мультимедійної системи тощо.
- результати проведених досліджень переконливо засвідчили необхідність створення базової розгорнутої концепції, яка б надала змогу фіксувати й оцінювати конкретний науковий і науково-технічний результат діяльності наукових і науково-дослідних закладів України.
- внаслідок викладу результатів у світову мережу Інтернет (електронної версії журналу «Українознавство») і за допомогою обробки відповідних статистичних даних створено принципово нову мережу обігу наукового матеріалу українознавчого та культурологічного спрямування щодо дослідження феномену української культури у світовому контексті.
- результати даних наукових досліджень виголошувалися та обговорювалися на десятках міжнародних, всеукраїнських науково-практичних конференціях, круглих столах.

Результати цього етапу викладені у 81 наукових публікаціях і доповідях учасників НДР, зокрема:

- монографій – 5
- фахові статті – 65
- матеріали конференцій і тези доповідей – 14
- рецензії, тези, переклади – 4
- Отримані результати НДР були виголошені та оприлюднені на численних Міжнародних та Всеукраїнських науково-практичних конференціях в Україні та за її межами. Так, у 2010–2011 рр. проведено Міжнародні науково-практичні конференції «Українознавство у світовому часопросторі» та «Українознавство та всесвітня історія: теоретико-методологічні засади наукових парадигм». На цих конференціях була виокремлена окрема секція «Національна культура в умовах розбудови інформаційного суспільства в Україні». Загалом на них виступили близько 500 вчених із різних областей України, АР Крим та зарубіжжя (Росії, Молдови, Латвії, Німеччині, Франції, Італії, Польщі).

Найбільш ефективні розробки:

- 1) «Українське весілля: традиції і сучасність» (Борисенко В.К.) – комплекс нових етнокультурних матеріалів, які відкрили перспективи наукових досліджень в цьому напрямку.
- 2) «Така Житка... Культура повсякдення українців Чорнобильського Полісся» (Борисенко В.К.) – К.: ВД «Стилос», 2011. – 224 с.
- 3) «A Candle in Remembrance. An oral history of the ukrainian genocide of 1932-1933. A translation of Svicha Pamiaty by Dr.Valentyna Borysenko.New-York 2010, Ukrainian National Women`s League of America. – 272 p.(c.) // Переклад книги Борисенко В.К. Свіча пам'яті. Усна історія про геноцид українців у 1932–1933 рр.

- 4) «Українська народна пісня у творчості видатних письменників України XIX–XX ст.: Нариси» (Коротя-Ковальська В.П.);
- 5) «Пісенний світ українознавства. Збірник народних, календарно-обрядових та авторських пісень» (Коротя-Ковальська В.П.);
- 6) «Українки в історії: нові сторінки» (Автор-упорядник: Борисенко В.К.).

Наукова новизна та значимість наукових одержаних результатів полягає у тому, що українська національна культура визначається як вирішальний чинник консолідації та розвитку української нації в цілому. Українську культуру в сфері українознавства розглядається у двох аспектах: філософському та культурологічному. Єдність цих аспектів виявить розуміння цінності цього культурного та наукового явища. В українознавчому вимірі проблема досліджувалася вперше з акцентом на історичну безперервність та спадкоємність української культури. Крім того, вперше у вітчизняному українознавстві, філософії та культурології була здійснена спроба проведення фахового наукового аналізу найважливіших концепцій щодо перспектив розвитку української національної культури на сучасному етапі.

Тема НДР: «Українська повсякденність XVI–XVII ст.: джерелознавчий вимір» (номер державної реєстрації теми: 0110U001469)

Керівник НДР: Ворончук Ірина Олексіївна, кандидат історичних наук, доцент, зав. відділу історичних пам'яток ННДІУВІ.

Кількість штатних співробітників – 4, кількість сумісників 2, молодих учених з оплатою – 4.

Результати:

– Підготовлено методичну розробку щодо пошуку, відбору та передачі текстів актових документів для збірок документальних матеріалів з соціальної історії та українського повсякдення XVI–XVII ст.

– Підготовлені до друку збірки документальних матеріалів:

«Привілеї київської міської громади XV – середини XVII ст.»;

«Інвентарі маєтків князів Острозьких».

– Підготовлено до друку монографії:

«Населення Волині в XVI – першій половині XVII ст.: родина, домогосподарство, демографічні чинники»;

«Демографічна криза на Волині в середині і другій половині XVII ст.».

Результати НДР: за звітний період співробітниками відділу опубліковано 52 статті та взято участь у 49 міжнародних наукових конференціях, у тому числі Білорусі, Польщі, Литві.

Також підготовлено до друку 2 монографії та 2 збірника документальних матеріалів.

Найбільш ефективна розробка:

Готова до друку монографія "Населення Волині в XVI – першій половині XVII ст.: родина, домогосподарство, демографічні чинники". Автор Ворончук Ірина Олексіївна.

В монографії вперше розглядається найширший спектр проблем соціальної історії та українського повсякдення ранньомодерної доби, а саме: практика укладання шлюбів, характер шлюбної моделі, типологія шлюбно-сімейних форм, їх взаємозв'язок зі шлюбною моделлю та прокреаційною поведінкою, вплив шлюбної моделі на структуру родини тощо. Розкриваються внутрішні мотивації та механізми соціальної і демографічної поведінки тогочасних людей, конкретний вияв і зміст яких зумовлювалися впливом цілого комплексу об'єктивних і суб'єктивних чинників: економічних, соціальних, правових, релігійних, політичних тощо. Зібрано статистику та обраховано дітність шляхетської родини. Визначено

типологію та обчислено коефіцієнти родинних та домогосподарських структур різних соціальних верств волинського суспільства. Переглянуто загальну оцінку чисельності населення Волині середини XVII ст. в бік її збільшення.

Тема НДР: «Українознавство в системі освіти і науки» (№ державної реєстрації теми 0110U02231).

Керівник НДР: Кандидат історичних наук, старший науковий співробітник Ярошинський Олег Богданович

Кількість штатних співробітників – 16, кількість сумісників – 7, молодих учених з оплатою – 0, кількість студентів з оплатою – 0

Результати:

– Дослідним і експериментальним майданчиком для науково-дослідної роботи слугував освітній проект «Міжнародний конкурс з українознавства для учнів 8-11 класів». Проаналізовано результати науково-дослідної роботи школярів на Міжнародному конкурсі 24-27 березня 2010 р. та Міжнародному конкурсі 23-26 березня 2011 р., виявлено стрімку динаміку зростання творчого потенціалу учасників, які брали участь вдруге та втретє, розширення їх творчого потенціалу; зроблено висновок, що конкурс сприяє вихованню національної самосвідомості школярів, становленню мислячого, ерудованого покоління; виявлено великий потенціал науково-дослідних робіт з українознавства по вихованню у підростаючого покоління національно-патріотичних почуттів, встановлено значну роль педагога-наставника в пробудженні пошукового інтересу в школяра та любові до батьківщини. Проаналізовано активність участі учнівської молоді у міжнародних конкурсах з українознавства. Досліджувалась статистика поданих науково-дослідних робіт відповідно за областями, за консультантами. Зроблено висновок про можливість розроблення системи взаємодій між учнями, педагогами та науковцями на основі проведення освітнього проекту «Міжнародний конкурс з українознавства».

– Детально проаналізовано досвід міжнародного конкурсу з українознавства для студентів і молодих учених 22-23 грудня 2009 р., 16-17 грудня 2010 р., 15-16 грудня 2011 р. Встановлено, що згаданий конкурс став засобом популяризації українознавства в середовищі студентів і молодих учених й важливим етапом підготовки нового покоління українознавців.

– Підготовлено й опубліковано «Бюлетень Міжнародного конкурсу з українознавства для учнів 8 – 11 класів» (К., 2010, 2011).

– Підготовлено до друку видання «Міжнародний конкурс з українознавства. Історія і сучасність».

– Підготовлено й опубліковано «Бюлетень Міжнародного конкурсу з українознавства для студентів та молодих учених» (К., 2010, 2011).

– Розроблено концепцію серії підручників-хрестоматій з українознавства для 5-11 класів.

– Розроблено концепцію посібника «Методика викладання українознавства в середній школі».

– Підготовлено дидактичні, аналітичні матеріали для курсів підвищення кваліфікації вчителів України.

– Організовано роботу секції «Українознавство в діяльності навчальних закладів України та зарубіжжя» на міжнародній науково-практичній конференції «Українознавство у світовому гуманітарному просторі» (м. Київ, 21-22 жовтня 2010 р.), секції «Проблеми формування української ідентичності в освітніх стратегіях» на міжнародній науково-практичній конференції «Українознавство та всесвітня історія: теоретико-методологічні засади наукових парадигм» (м. Київ, 25-26 жовтня 2011 р.), підготовлено фахові пропозиції до ухвали конференцій.

– Велись моніторингові дослідження щодо програмного, методичного забезпечення, змістового наповнення українознавства у різних типах ВНЗ. Зокрема підготовлено довідник кафедри українознавства «Стан викладання українознавства у ВНЗ України».

– Підготовлено навчальний посібник «Методика викладання українознавства в школі» (Кривий Ріг, 2010) для студентів ВНЗ педагогічного профілю, які мають спеціальність або спеціалізацію «українознавство». Посібник складається із планів-конспектів лекційних занять, теоретичних коментарів, методичних пояснень і рекомендацій, навчально-методичної літератури. Даний навчально-методичний посібник дозволить сформувати в свідомості студента – майбутнього вчителя достатньо цілісну систему форм, методів і технологій викладання шкільного українознавства, стійкого українознавчого світогляду на основі інтегративної системи знань про Україну й світове українство тощо.

– Підготовлено методичні поради для студентів другого курсу спеціальності «Українська мова та література і українознавство» (Кривий Ріг, 2010) по написанню курсової роботи з українознавства.

– Підготовлено навчальний посібник «Історія українознавства» для студентів ВНЗ (К., 2011). У посібнику висвітлено предметну специфіку, особливості концептуальних побудов українознавства на різних етапах розвитку.

– Велась робота по написанню монографії «Новітнє українознавство: відновлення та інституційний розвиток (1990-2010 рр.)».

– Підготовлено довідкове видання «Українознавство в системі освіти і науки: бібліографія (1990 – 2011 рр.)» (К., 2010, 2011). Наведено бібліографічний список окремих назв праць, що стосуються місця українознавства в системі освіти і науки України й були опубліковані співробітниками Національного науково-дослідного інституту українознавства та іншими дослідниками.

Результати цього етапу викладені у 106 публікаціях і 31 доповідях учасників НДР, зокрема:

монографій – **1**; підручників і навчальних посібників з грифом МОНМСУ – **2**; підручників, посібників, навчальних програм – **2**; наукових статей – **51**; матеріали конференцій і тези доповідей – **8**; рецензії, науково-популярні статті – **34**; довідкові видання – **8**.

Захищені дисертації – 2 (Краснодемська І.Й. Внесок вчених української діаспори європейських країн у розвиток українознавства (20–60-ті рр. ХХ ст.): Дис. канд. іст. наук: 09.00.12 – українознавство (Захист відбувся 25 лютого 2010 р.)

Кучер В.В. Громадсько-політична та військова діяльність Ю.Тютюнника у боротьбі за українську ідею: Дис. канд. іст. наук: 09.00.12 – українознавство (Захист відбувся 22 липня 2011 р.).

Найбільш ефективні розробки:

1. **Освітній проект «Міжнародний конкурс з українознавства».** Конкурс з українознавства сприяє залученню учнів ЗНЗ та студентів ВНЗ до дослідницької діяльності у сфері українознавчої освіти і науки. Учасники цього інтелектуального змагання мають можливість представити своє дослідження, розкрити здібності та науковий потенціал, набути нового досвіду, сприяє глибшому розкриттю здібностей молоді, формуванню творчої, національно свідомого покоління.

Найважливіші результати прикладних досліджень, конкурентоспроможні прикладні розробки та новітні технології за пріоритетними напрямками розвитку науки і техніки, обов'язково зазначити підприємства і організації, на яких здійснювалася апробація, випробування, та які можуть бути зацікавлені у їх використанні

У рамках виконання прикладного дослідження «Україна і світове українство в системі українознавства. Українці в світовій цивілізації і культури» (науковий керівник – д.філол.н., проф. Кононенко П.П.).

Вперше у вітчизняному українознавстві здійснена спроба проведення фахового наукового аналізу найважливіших концепцій щодо перспектив розвитку українського етносу у світовому часопросторі.

Дослідження та наукове осмислення ролі і місця українського етносу у світовому часопросторі надасть реальну можливість вченим-українознавцям зрозуміти, вивчити й обґрунтувати об'єктивні закономірності цивілізаційних процесів, які невідворотно охопили всю, таку багатоманітну, але разом з тим таку єдину і неповторну людську цивілізацію на земній кулі на початку Третього тисячоліття, визначити й детермінувати в перебігу цих подій і явищ гідне місце та авторитетну роль України і українців.

Аналоги у світовій практиці відсутні.

Внаслідок викладу у світову мережу «Інтернет» електронної версії журналу «Українознавство» і за допомогою обробки відповідних статистичних даних створено принципово нову мережу обігу наукового матеріалу українознавчого спрямування щодо дослідження феномену етносу в світовому контексті.

Результати даної НДР можуть бути використані в Україні як на загальнодержавному, так і регіональному рівнях, насамперед у галузях освіти, науки, культури, в середніх та вищих навчальних закладах; у системі перепідготовки та підвищення кваліфікації освітянських кадрів.

Основні положення розроблені повністю й оприлюднені у фахових виданнях і публікаціях.

Здійснення та виконання НДР дало можливість вченим-українознавцям створити нові типи шкільних програм, методичні рекомендації, підручники й посібники з питань, присвячених минулому, сьогоденню та майбутньому українського народу.

ННДІУВІ за ухвалою ДАК веде на базі українознавства Курси підвищення кваліфікації педагогів і вихователів усіх ланок освіти, для стажерів України і зарубіжжя.

Науково-дослідним, експериментальним та апробаційним майданчиком для виконання НДР «Українознавство в системі освіти і науки» (науковий керівник к.і.н. Ярошинський О.Б.) слугував освітній проект «Міжнародний конкурс з українознавства для учнів 8-11 класів».

Проаналізовано результати науково-дослідних робіт школярів, виявлено стрімку динаміку зростання творчого потенціалу учасників конкурсів, розширення їх творчого потенціалу; розширення їх творчого потенціалу; зроблено висновок, що конкурс сприяє вихованню національної самосвідомості школярів, становленню мислячого, ерудованого покоління; виявлено великий потенціал науково-дослідних робіт з українознавства по вихованню у підростаючого покоління національно-патріотичних почуттів; формування української ідентичності у молоді України і зарубіжжя, встановлено значну роль педагога-наставника в пробудженні пошукового інтересу в школяра та любові до батьківщини.

Проаналізовано наскільки активно бере участь у міжнародних конкурсах з українознавства учнівська молодь, досліджувалась статистика поданих науково-дослідних робіт відповідно за областями, за консультантами. Зроблено висновок про можливість розроблення системи взаємодій між учнями, педагогами та науковцями на основі проведення освітнього проекту «Міжнародний конкурс з українознавства».

Дослідники цього питання встановили, що згаданий конкурс став не тільки засобом популяризації українознавства в середовищі студентів і молодих учених а й важливим етапом підготовки нового покоління українознавців.

Для реалізації аспекту НДР «Проблеми методики викладання українознавства у вищій школі. Науково-методичне забезпечення викладання українознавства у ВНЗ» даного проекту Проводились моніторингові дослідження щодо програмного, методичного забезпечення, змістового наповнення українознавства у різних типах ВНЗ. Зокрема підготовлено довідник кафедри українознавства «Стан викладання українознавства у ВНЗ України».

Підготовлено навчальний посібник «Методика викладання українознавства в школі» для студентів ВНЗ педагогічного профілю, які мають спеціальність або спеціалізацію «українознавство». Посібник складається із планів-конспектів лекційних занять, теоретичних коментарів, методичних пояснень і рекомендацій, навчально-методичної літератури. Даний навчально-методичний посібник дозволить сформувати в свідомості студента – майбутнього вчителя достатньо цілісну систему форм, методів і технологій викладання шкільного українознавства, стійкого українознавчого світогляду на основі інтегративної системи знань про Україну й світове українство тощо.

Підготовлено методичні поради для студентів другого курсу спеціальності «Українська мова та література і українознавство» по написанню курсової роботи з українознавства.

Підготовлено навчальний посібник «Історія українознавства» для студентів ВНЗ, у якому висвітлено предметну специфіку, особливості концептуальних побудов українознавства на різних етапах розвитку.

Велась робота по написанню монографії «Новітнє українознавство: відновлення та інституційний розвиток (1990-2010 рр.)».

Підготовлено довідкове видання «Українознавство в системі освіти і науки: бібліографія (1990 – 2011 рр.)» Наведено бібліографічний список окремих назв праць, що стосуються місця українознавства в системі освіти і науки України й були опубліковані співробітниками Національного науково-дослідного інституту українознавства та всесвітньої історії та іншими дослідниками.

Розробки, впроваджені у 2011 році

1. «Україна і світове українство в системі українознавства. Українці в світовій цивілізації і культурі», номер державної реєстрації 0110U002230, категорія роботи – прикладна. Науковий керівник: Кононенко Петро Петрович, доктор філологічних наук, професор, академік.

Результати НДР:

- видання I тому колективної монографії «Українська земля і люди. Український етнос у світовому часопросторі» – 672 с. (44,25 ум. друк. арк.);
- видання монографії «Українці в Бразилії: історико-етнологічне дослідження» – 262 с. (24,85 ум. друк. арк.);
- видання вибраних наукових праць «У пошуках джерел українського народу» – 800 с. (50,2 ум. друк. арк.);
- видання збірника вибраних етнологічних праць «Слов'яни у первісності і ранньому середньовіччі» – 108 с. (5,02 ум. друк. арк.);
- видання монографії «Українознавчі студії діаспори (XX століття)» – 368 с. (16,8 ум. друк. арк.);
- видання навчального посібника «Історія українознавства» – 512 с. (26,88 ум. друк. арк.);
- видання монографії «Україна у нас одна» – 336 с. (19,53 ум. друк. арк.).

2. «Українознавчий вимір наукової та інноваційної діяльності в гуманітарному просторі України», номер державної реєстрації: 0110U000406, категорія роботи – прикладна. Науковий керівник: Кононенко Тарас Петрович, кандидат філософських наук, доцент.

Результати НДР:

- «Концепція науково-педагогічного проекту «Освітнє середовище закордонних українських навчальних закладів»
- Дистанційний курс «Українознавчі засади філології» (на 74 години, 11 модулів)
- «Інтернет-журнал «Українознавство»
- «Психолого-педагогічний консультативний он-лайн центр»

3. «Національна культура в системі українознавства, номер державної реєстрації: 0110002232, категорія роботи – прикладна. Науковий керівник – Горенко Лариса Іванівна, кандидат мистецтвознавства, старший науковий співробітник.

Результати НДР:

- видання монографії «Така житка...: Культура повсякдення українців Чорнобильського Полісся (за матеріалами етнографічної експедиції 1994 р.)» – 224 с. (12,2 ум. друк. арк.);
- видання навчально-методичного посібника «Пісенний світ українознавства» – 272 с. (22,03 ум. друк. арк.).

4. «Українознавство в системі освіти і науки», номер державної реєстрації 0110U002231, категорія роботи – прикладна. Науковий керівник – Ярошинський Олег Богданович, кандидат історичних наук, старший науковий співробітник.

Результати НДР:

- видання монографії «Двомовність в Україні: теорія, історія мово вживання» – 592 с. (34,41 ум. друк. арк.);
- видання навчального посібника «Українознавство в системі освіти і науки» – 176 с. (8,1 ум. друк. арк.).

Інформація про діяльність структурного підрозділу з комерціалізації науково-технічних розробок

Фінансування Національного науково-дослідного інституту українознавства та всесвітньої історії здійснюється за рахунок коштів відповідних бюджетів, а також додаткових джерел фінансування. Додатковими джерелами фінансування ННДІУВІ є: кошти, одержані за навчання в аспірантурі, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів відповідно до укладених договорів; плата за надання додаткових освітніх послуг; оренда приміщень та благодійні внески, а саме: 710032,93 тис.грн.

Список наукових праць, опублікованих та підготовлених до друку у 2011 році у зарубіжних виданнях

№ з/п	Автори	Назва роботи	Назва видання, де опубліковано роботу	Том, номер (випуск, перша-остання сторінки роботи)
Монографії				
1	<u>Марина Гримич</u>	Os ucranianos do Brasil: Estudo historico-etnologico (видання тримовне: укр., англ., португ.)	Curitiba(Brasil) – Kyiv Duliby, 2011	2011 р., С.3-263 (24,85 ум.друк.арк.)
2	<u>Валентина Борисенко</u>	Candle in Remembrance. An oral Histori of the ukrainian genocide of 1932-1933.	New-York 2010	272 р. (15 ум.друк.арк.)

Статті				
1	<u>Петро Кононенко</u>	Мова і майбутнє України	Журнал «Рідна школа» (США)	№ 2 (159)– 2011, С.4-13
2	<u>Петро Кононенко</u> <u>Тарас Кононенко</u>	Через терни – до зірок... Або: про українську освіту у світовому часопросторі	Матеріали ІХ Міжнародного семінара «Україна и Россия: динамика кроскультурных взаимодействий»	Санкт-Петербург РФ, 2010, С.8-20
3	<u>Іван Пасемко</u> Журнал Мовний порадник, Орган Товариства культури мови	Artykul O cyrylicy. Polityka językowa Imperium Rosyjskiego w Królestwie Polskim.	Poradnik Językowy, Ul. Krakowskie Przedmieście, 26/28. Organ Towarzystwa Kultury Języka	№ 6 (685)-2011 rok. Warszawa-2011 r., Polska. – 0,25 др.арк.
4	<u>Іван Пасемко</u>	Жалобна зустріч у Музеї Меморіал пам'яті жертв голодоморів в Україні	Тижневик Свобода (США)	ч. 43 від 28 жовтня 2011 р.– 0,1 др. арк.
5	<u>Марина Гримич</u>	Чи важко бути жінкою в Канаді?	Журнал «Наша дорога» (м. Торонто)	№ 1 (40)-2011, С.36-37.
6	<u>Марина Гримич</u>	«Круглий стіл» з діаспорознавства в ННДІУВІ	Інформаційний електронний бюлетень «Українці за кордоном» – Видання КІУС-Канадський Інститут Українських Студій (англійською мовою)	Випуск 70 – 2011 р.
7	<u>Іван Пасемко</u>	Українська освіта за кордоном: підсумки та перспективи	Журнал «Рідна школа» (США)	№ 1 (158)-2011, С.15-16
8	<u>Іван Пасемко</u>	Міжнародний конкурс з українознавства для 8-11 класів	Журнал «Рідна школа» (США)	№ 2 (159)-2011, С.23-24
9	<u>Надія Істоміна</u>	Експедиційне українознавство як засіб виховання молоді	Матеріали ІХ Міжнародного семінара «Україна и Россия: динамика кроскультурных	Санкт-Петербург (РФ), 2010, С.302-314

			взаємодій»	
10	<u>Лариса Горенко</u>	Андрій Тарновський – славетний нащадок українського роду. Матеріали ІХ Міжнародного семінара «Україна і Росія: динаміка кроскультурних взаємодій» аристократичного роду	Матеріали ІХ Міжнародного семінара «Україна і Росія: динаміка кроскультурних взаємодій»	Санкт-Петербург (РФ), 2010, С. 157-162
11	<u>Олексій Зарецький</u>	Українсько-російські культурні взаємовпливи доби пізньої УРСР (1950-80-ті роки)	Матеріали ІХ Міжнародного семінара «Україна і Росія: динаміка кроскультурних взаємодій»	Санкт-Петербург (РФ), 2010, С. 203-210
12	<u>Ангеліна Пономаренко</u>	Мовознавчі погляди Івана Франка в рецепції сучасних дослідників	Матеріали ІХ Міжнародного семінара «Україна і Росія: динаміка кроскультурних взаємодій»	Санкт-Петербург (РФ), 2010, С. 275-284
13	<u>Іван Пасемко</u>	Дитячими очима	Журнал «Рідна школа» (США)	№ 3 (160), С. 4-8
14	<u>Валентина Борисенко</u>	A Candle in Remembrance. An oral history of the ukrainian genocide of 1932-1933.	New-York, Ukrainian National Women's League of America	2010, 3-272 p.
15	<u>Ірина Ворончук</u>	Домінуюча влада чоловіка над жінкою в українській родині XVI-XVII ст. (на матеріалах Волині)	Мężczyzna w rodzinie i społeczeństwie – ewolucja ról w kulturze polskiej i europejskiej. T. I. Od średniowiecza do początku XX wieku / Pod red. Katarzyny Kabaczyską i Krzysztofa Ratajczaka. – Poznań	2011 – S. 77–87
16	<u>Наталія Білоус</u>	Samorząd miasta Kijowa w XVI – pierwszej połowie XVII wieku.	Urzędy państwowe, organy samorządowe i kościelne oraz ich kancelarie na polsko-	2010 – S. 239–247

		Specyfika funkcjonowania.	ruskim pograniczu kulturowym i etnicznym w okresie od XV do XIX wieku. Pod red. H. Gmiterka i J. Łosowskiego. Kraków: Avalon	
17	<u>Наталія Білоус</u>	Grupy społeczno-zawodowe w miastach województwa kijowskiego w XVI wieku	Człowiek w średniowieczu. Między biologią a historią. Pod Red. A. Szymczakowej. Materiały III Kongresu Mediewistów Polskich–Łódź.	2009. – S. 295–306
18	<u>Білоус Наталія</u>	Testamenty mieszkańców Kijowa z XVI – 1 połowy XVII wieku	Kwartalnik Historii Kultury Materialnej – Warszawa.	2010. – nr 2. – s. 247–260.
19	<u>Ігор Тесленко</u>	Парафіяльны падзел і царкоўнае землеўладанне ў Астразе і Астрожскай воласці ў канцы XVI – пачатку XVII ст. Дабраверны князь Канстанцін (Васіль) Астрожскі – славетны асветнік і абаронца Праваслаўя.	Зборнік матэрыялаў Міжнароднай навукова-багаслоўскай канферэнцыі (Тураў-Брэст, 11-12 мая 2011 г.). – Брэст: БрДУ імя А.С. Пушкіна,	2011. – С. 126–128.
20	<u>Володимир Поліщук</u>	Ревизия инских мыт и ценности ментального ава книги овской Метрики № 1547 г.)	Istorijos šaltinių tyrimai. Sudarė Arturas Dubonis. T. 2. – Vilnius: Lietuvos istorijos instituto leidykla	2010. – P. 129–160.
21	<u>Володимир Поліщук</u>	Урядницькі клани Волинської землі напередодні Люблінської унії 1569 р.	Праблемы развіцці і Цэнтральнай і Усходняй Еўропы і інтэграцыі і інкарпарацыі ў ўперыяд ранняга Новага часу.	2010. – С. 59–73.

			Матэрыялі міжнароднай навуковай канферэнцыі, прысвечанай 440-годдзю Люблінскай уніі (Мінск, 15–17 кастрычніка 2009 г.) – Мінск: «БІП-С ПЛЮС»	
--	--	--	--	--

Відомості про науково-дослідну роботу та інноваційну діяльність студентів, молодих учених

У ННДІУВІ працюють молоді науковці, які у віковій структурі до 35 років становлять 33 %. За наслідками реорганізації ННДІУ у ННДІУВІ у 2011 році на 2 % зменшилась чисельність наукових працівників віком від 25 до 29 років (12 осіб, 13 %).

Роки	Кількість студентів (аспірантів), які беруть участь у наукових дослідженнях відсотків	Кількість молодих учених, які працюють у ВНЗ або науковій установі	Відсоток молодих учених, які залишаються у ВНЗ або установі після закінчення аспірантури
2009	100 %	8	2
2010	100 %	9	2
2011	100 %	12	2

Наукові підрозділи, їх напрями діяльності, робота з замовниками

У Національному науково-дослідному інституті українознавства та всесвітньої історії відсутній відділ маркетингу, а патентно-ліцензійний відділ ліквідовано в результаті реорганізації Інституту.

Наукове та науково-технічне співробітництво із закордонними організаціями

Міжнародна діяльність ННДІУВІ проводилася на виконання Національної програми «Закордонне українство», «Державної програми співпраці із закордонними українцями на період до 2010 року».

У рамках співпраці із закордонними українцями ННДІУВІ підтримує тісні зв'язки з багатьма освітньо-навчальними закладами зарубіжних країн, з товариством «Україна-Світ», Міністерством закордонних справ України, Українською всесвітньою координаційною радою тощо.

Упродовж 2011 року науковці Інституту брали участь у проведенні 8 навчально-методичних та теоретико-практичних семінарів для науковців та освітян українського зарубіжжя.

Особливий потенціал та можливості впливу на дво– і багатосторонні відносини має культурно-гуманітарне співробітництво, яке суттєво доповнює політичні та економічні

контакти. Одним із завдань, яке стоїть сьогодні перед науковими співробітниками ННДІУВІ, – утвердження України у міжнародному співтоваристві як надійного партнера демократичної європейської держави з багатими культурними та освітніми традиціями; залучення освітнього та наукового простору, максимальне проникнення українського культурно-мистецького, освітнього та наукового середовища у світове культурне життя, популяризація української освіти та науки у світі; забезпечення культурної та освітньої співпраці з закордонним українством.

Керуючись рекомендаціями парламентських слухань на тему «Закордонне українство: сучасний стан та перспективи співпраці», які схвалені Постановою Верховної Ради України від 19 січня 2010 року N 1807-VI, 18 серпня 2010 року була проведена спільна конференція «Українська освіта за кордоном: підсумки і перспективи». Для учасників конференції Інститутом було презентовано проект «Створення інформаційного середовища для закордонних українських навчальних закладів». Науковими співробітниками Інституту були підготовані і проведені майстер-класи із застосуванням інноваційних технологій:

- Моніторинг освітніх потреб закордонних українських навчальних закладів.
- Підсумковий контроль рівня навчальних досягнень учнів ЗУНЗ в on-line режимі.
- Дистанційна освіта в підвищенні кваліфікації.
- Сертифікація рівнів володіння українською мовою.

8 грудня 2010 року у Верховній Раді України директор Інституту українознавства проф. Кононенко П.П. наголосив на тому, що Інститут проводить значну роботу щодо реалізації державної політики у сфері розвитку зв'язків із закордонними українцями, задоволення їх освітніх потреб, ознайомив присутніх з розробленим науковцями проектом «Освітнє середовище закордонних українських навчальних закладів».

Спільно з ННДІУВІ питання українського шкільництва за кордоном гостро обговорювалися делегатами V Всесвітнього Форуму Українців, Українською Всесвітньою Координаційною радою. Були підготовлені звернення до Президента України, Прем'єр-міністра України щодо підтримки та розвитку українського шкільництва за кордоном на 2012-2015 роки. Визнанням здобутків науковців ННДІУВІ у цій галузі став наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України № 99 від 02.02.2012 р. «Про розроблення плану заходів Міністерства щодо підтримки та розвитку українського шкільництва за кордоном на 2012-2015 роки», у якому ННДІУВІ визначено однією з провідних установ реалізації цього проекту.

Традиційно кожного року проводяться Міжнародні конгреси, конференції та семінари, Міжнародні конкурси для учнівської молоді, студентів та молодих учених. За 20 років на них виступили з доповідями 174 представника українських діаспор з різних країн світу. Так, у 2011 році за змістовну українознавчу науково-дослідну роботу та за відмінно виконані завдання в Інтернет-олімпіаді з української мови I місце отримав студент III курсу Ягеллонського університету (м. Краків, Польща) Урбан Міхал. Дев'ятирічний хлопчик з Австралії Максим Ворік Дусь Адамс в своїх листах до Інституту українознавства розповідає про своє захоплення українською мовою. Влітку 2011 року стажування у Інституті проходила студентка II курсу кафедри україністики Варшавського університету Гендек Олександра. Як результат стажування – доповідь «Образ України в літературі польського романтизму першої половини XIX ст...», з якою вона виступила на Вченій раді Інституту 25 червня 2011 р.

Протягом 2011 р. ННДІУВІ продовжував співпрацю з Українською школою мистецтв при культурно-інформаційному центрі Посольства України у Франції. Метою співпраці є творення освітнього простору, що відповідає природній сутності, інтересам, природній мові й культурі, ментальності української нації і визначається завданнями, поставленими перед закладами освіти державними документами про освітню діяльність, з урахуванням принципів освітніх проблем сучасності та багатовікового освітнього досвіду українського народу; зміцнення українознавчих засад освітньо-виховного процесу, утвердження українознавства як окремої навчальної дисципліни.

До системи контролю рівня навчальних досягнень учнів закордонних українських навчальних закладів за допомогою інформаційних технологій виявили бажання долучитися такі заклади: Суботня школа «Рідний край», м. Мадрид, Іспанія; Українська школа ім. Т. Шевченка, м. Фару, Португалія; Українська суботня школа «Дивосвіт», м. Мостала, Іспанія.

14 травня 2010 р. було підписано Угоду про співпрацю ННДІУВІ з Бібліотекою Російської академії наук, м. Санкт-Петербург (РАН). Головною метою угоди стало об'єднання зусиль щодо вивчення джерелознавства та бібліотечної системи; розробки і впровадження сучасних інформаційних та бібліотечних технологій; створення моделі українознавчої та росієзнавчої електронної наукової бібліотеки, комплексної системи дистанційного навчання з метою підвищення кваліфікації фахівців з українознавства та росієзнавства на основі вітчизняних та іноземних інноваційних технологій, концепції моніторингу наукових та освітніх потреб користувачів електронних бібліотек.

На виконання Угоди було розроблено спільний науково-дослідний проект «Українська книга у фондах РАН», який передбачає підготовку серії бібліографічних покажчиків під загальною назвою «Українська книга у фондах РАН» на базі Слов'янського фонду Бібліотеки РАН. Зокрема, спільну участь у відборі, систематизації та оформленні матеріалів покажчиків; підготовку наукових коментарів до матеріалів покажчиків; виконання наукового редагування та коректури видань проекту, здійснення підготовки покажчиків до друку, роботу з каталогами та книгами Слов'янського фонду РАН. Підготовлено аналітично-інформаційні матеріали «Про мовну політику в Російській Федерації», «Про концепції освіти у європейських країнах».

Підписані угоди з Інститутом україністики Тбіліського Державного Університету ім. І. Джавахішвілі.

На базі ННДІУВІ були проведені: круглий стіл «Проблеми змісту українознавчої освіти в навчальних закладах української діаспори» для педагогів, громадськості під головуванням першого заступника міністра освіти і науки України Жебровського Б.М.; презентація ННДІУВІ для представників посольств зарубіжних країн в Україні (Канада, Чехія, Німеччина, Турція, Болгарія).

Національний науково-дослідний інститут українознавства та всесвітньої історії здійснює спільну діяльність з науковими установами, навчальними закладами, громадськими організаціями як в Україні так і за кордоном, шляхом підписання угод про наукову та творчу співпрацю, а саме:

Країна партнер (за алфавітом)	Установа-партнер	Тема співробітництва	Документ, в рамках якого здійснюється співробітництво, термін його дії	Практичні результати та публікації
Україна, м.Київ	Інститут української мови НАН України	Розроблення і реалізація спільних наукових проектів; видання підручників, програм, науково-методичних розробок	20 жовтня 2010 р. Термін – 5 років	Проведення апробаційно-експериментального та практичного впровадження результатів наукових досліджень. Створення електронних навчально-методичних матеріалів, підручників, посібників. Проведення експертної оцінки

				спільних проектів
Україна, м.Київ	Міжнародна асоціація «Україна і світове українство"	Творення міжнародного інноваційного освітнього простору з урахуванням зміцнення українознавчих засад освітньо-виховного процесу, утвердження українознавства як окремої навчальної дисципліни	18 березня 2010 р Термін – 5 років	Координація співпраці ННДІУВІ з закордонними українськими навчальними закладами через надання їм консультаційно-організаційно-методичне забезпечення. Сприяння проведенню міжнародних конгресів, конференцій, семінарів, конкурсів з українознавства
Грузія, Тбілісі	Тбіліський державний університет ім. І.Джавахішвілі	Встановлення культурних та наукових стосунків, проведення спільних інноваційних досліджень у сфері українознавства та грузієзнавства	28 лютого 2011 р. Термін – 3 роки	Проведення проф. Кононечком П.П. лекцій з українознавства магістрам Інституту українознавства Тбіліського державного університету через програму Скайп.
Україна, м.Севастополь	Севастопольський міський гуманітарний університет	Спільна співпраця у напрямку наукових досліджень, розробок, узагальнень, апробаційно-експериментального та практичного провадження інноваційних проектів на засадах гуманітарної інтегрованої науки українознавства	12 жовтня 2008 р. Термін – без обмеження	Спільна розробка навчально-методичного та науково-методичного забезпечення навчального процесу з українознавства з їх подальшою апробацією
Україна,	Приазовський	Залучення	12 жовтня 2009	Проведення спецкурсів

м.Маріуполь	державний технічний університет	науково-педагогічний колектив ПДТУ до спільної розробки науково-методичного та навчально-методичного забезпечення навчального процесу з українознавства	р. Термін – 3 роки	з українознавства, української мови, літератури, історії України
Франція, м.Париж	Українська школа мистецтв при культурно-інформаційному Центрі Посольства України у Франції	Перепідготовка педагогічних кадрів з українознавства для роботи в українських школах зарубіжжя. Створення науково-методичного центру апробації нових програм, посібників, підручників для їх подальшого впровадження в освітній простір шкіл зарубіжжя.	26 жовтня 2009 р. Термін – 5 років	Проведення дистанційних курсів з українознавчих дисциплін для педагогічних працівників.
Україна, м.Київ	Міжнародна українська школа	Наукове керівництво для впровадження інноваційних педагогічних технологій. Розробка теоретичних та методичних рекомендацій стосовно впровадження українознавчих цінностей у зміст навчальних дисциплін.	25 січня 2010 р. Термін – 5 років	Проведення міжнародних семінарів та спецкурсів з українознавства, української мови, літератури, історії, історії та географії України та інших предметів українознавчого спрямування.
Україна,	Інститут	Створення	9 березня 2010	Комплексне

м.Київ	інноваційних технологій і змісту освіти	спільними зусиллями сторін комплексної системи безперервного традиційного і дистанційного навчання, апробації. Моніторинг освіти на рівні європейських і світових стандартів, здійснення сертифікації рівнів якості знань та навичок, професійної компетенції.	р. Термін – без обмеження	дослідження та вивчення регіональних проблем з українознавчих дисциплін, поширення набутого педагогічного, культурологічного позитивного досвіду та надання науково-теоретичної, практичної та будь-якої іншої допомоги.
РФ, м.Санкт-Петербург	Установа Російської академії наук Бібліотека РАН	Створення спільного науково-дослідного проекту «Українська книга у фондах БАН» з метою підготовки серії бібліографічних покажчиків під загальною назвою «Українська книга у фондах РАН» на базі Слов'янського фонду Бібліотеки РАН.	14 травня 2010 Термін дії – 5 років	Створення на базі БАН РФ українознавчого Центру. Створення в ННДІУВІ Центру росієзнавства. Сприяння в організації видання праць російських і українських педагогів і вчених, популяризація, розповсюдження та використання інформації про сучасні наукові досягнення у науковому середовищі як України, так і РФ.
Україна, м.Сімферополь	Науково-виховний комплекс «Українська школа-гімназія»	Науковий супровід впровадження інноваційних педагогічних технологій. Проведення семінарів, спецкурсів з українознавства, української мови	25 серпня 20-10 р. Термін – 5 років.	Проведення творчих зустрічей з педагогічними, учнівським та батьківським колективами з метою надання консультативної допомоги у вивченні предметів українознавчого

		та інших предметів українознавчого спрямування		спрямування. Проведення спільних заходів.
Україна, м.Київ	Національна парламентська бібліотека України	Співробітництво у реалізації культурологічного проекту шляхом створення (підготовки) та видання біобібліографічного довідника «Українознавство в іменах»	3 серпня 2011 Термін – без обмежень.	Створення рукопису статей до біобібліографічного довідника
РФ, м.Уфа	«Наукове Товариство українців ім. Т.Г.Шевченка»	Створення умов для співпраці в гуманітарній сфері з українською діаспорою Росії. Підготовка та підвищення кваліфікації фахівців. Встановлення та розвиток наукових, науково-методичних зв'язків між Інститутом і Товариством.	23 серпня 2011 Термін – 5 років.	Проведення спільних наукових досліджень у галузі гуманітарних наук, комплексне дослідження та вивчення проблем з україністики, українознавства. Практичне впровадження результатів наукової діяльності в суспільну практику обох країн через проведення спільних науково-просвітницьких, культурно-творчих заходів, конкурсів, книжкових виставок, презентацій друкованих й аудіовізуальних документів. Проведення спільних наукових (польових) експедицій на теренах обох країн інше.
РФ, м.Москва	Інститут національних проблем образования	Спільні наукові дослідження з проблем національних меншин у Росії та в Україні	30 вересня 2011 Термін – 3 роки.	Створення видавничого каталогу викладання російської мови в Україні та української мови в Росії

Інформація про наукову діяльність, що здійснювалась спільно з науковими установами Національної академії наук України та національних галузевих академій наук.

З метою розроблення і реалізації спільних наукових проєктів, спільна робота над створенням підручників, програм, методичних розробок; проведення апробаційно-експериментального та практичного впровадження результатів наукових досліджень. Створення електронних навчально-методичних матеріалів, підручників, посібників, проведення експертної оцінки спільних проєктів Національний науково-дослідний інститут українознавства та всесвітньої історії 20 жовтня 2010 року підписав угоду про творчу співпрацю з Інститутом української мови НАН України.

14 травня 2010 р. підписана угода про співпрацю з Установою Російської Академією Наук Бібліотекою РАН для створення спільного науково-дослідного проєкту «Українська книга у фондах РАН» з метою підготовки серії бібліографічних покажчиків під загальною назвою «Українська книга у фондах РАН» на базі Слов'янського фонду Бібліотеки РАН; створення на базі РАН українознавчого Центру росієзнавства. Сприяння в організації видання праць російських і українських педагогів і вчених, популяризація, розповсюдження та використання інформації про сучасні наукові досягнення у науковому середовищі як України, так і РФ.

Відомості щодо поліпшення рівня інформаційного забезпечення наукової діяльності, доступу до електронних колекцій наукової періодики та баз даних провідних наукових видавництв світу про патентно-ліцензійну діяльність

У зв'язку з реорганізацією ННДІУ в ННДІУВІ був ліквідований патентно-ліцензійний відділ.

Директор ННДІУВІ

проф. П.П.Кононенко